

Elekt@onski bilten

EKOLOG

ZA ŽIVOT U ZDRAVOM OKRUŽENJU

OZON

Godina I Broj 9 ► Oktobar 2008

ISSN 1800-7031

Foto by OZONE team

OZON eko - linija

WE ARE WATCHING YOU

Mob: +382 68 497 754

E-mail: ozon-ekolinija@t-com.me

**MONTE
NEGRO**

Wild Beauty

UMJESTO RIJEČI UREDNIKA

„ŽELJEZARO JE LI BILO DOSTA?“

15.oktobar

...Na ulazu u krug fabrike zalijepljen plakat za tribinu „Željezaro je li bilo dosta?“. Ovaj potez kolege Sloba budi u meni nadu da će možda i neko od radnika prisustvovati na tribini. I zaslužuje veliku pohvalu!

U upravnoj zgradi dobili smo od sekretarice dr Vukčevića obavještenje da nam je poslat odgovor i da je jedan od datih meilova nefunkcionalan (!?).

Drugi put u toku poslednjih 10-tak dana, prvo javni servis RTCG, pa onda i Željezara, osporavaju naše uvjerenje da je elektronska komunikacija najefikasnija.

Samo mi nije jasno kako to uvijek zataji kada smo mi zainteresovana strana?

Insistirali smo na pismenom odgovoru, nakon čega je uslijedilo očekivano razočaranje. Ipak, koliko god je bilo „viđeno“ izbjegavanje rukovodstva Željezare da učestvuje na tribini, ukus gorčine, nakon pročitane poruke dr Mišovića, Izvršnog direktora, ništa nije blaži. Čovjek nam govori kako su oni poslali Ministarstvu turizma i zaštite životne sredine, gradonačelniku Radojičiću i medijima informaciju o njihovim planovima za postavljanje filtera u Čeličani i da će to biti urađeno u najavljenom roku. Kao da je to jedina ekološka nepravilnost u fabrici. Šta ćemo sa deponijom, otpadnim vodama, drugim pogonima, izvorima jonizujućeg zračenja u krugu fabrike, g-dine Mišović? Nama vaše najave nijesu dovoljno dobre! Mi hoćemo da fabrika posluje u zakonski predviđenim okvirima, da bude konkurentna kada (ako!?) uđemo u Evropu i da vaše najave ne budu samo kupovanje vremena i održavanje socijalnog mira.

I naša prilika za beskonačnu promociju narodne izreke „Obećanje ludom radovanje“.

Gradonačelnik još nije potvrdio da će biti prisutan!? Šta ima preče od direktnog razgovora sa svojim sugrađanima o najvećem problemu grada?

Kada će doći na red i problemi konstantno prolongiranog početka izgradnje sistema za prečišćavanje otpadnih voda grada i sistema za predtretman otpadnih voda u Pivari „Trebjesa“?

Dr Živković takođe nije siguran. Kaže ima goste, kolege. Pa dovedite ih na tribinu dragi gospodine. Zar upravo Vi nijeste rekli da bi NVO sektor trebao da bude konkretniji? Ili bi možda trebalo da isto to mi konstatujemo za eksperte!?

Ana Mišurović izrazila žaljenje što zbog puta u inostranstvo ne može lično doći, ali je imenovala gospodina Žujovića, koordinatora jedinice za monitoring aerozagađenja, da se u ime Centra za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore (CETI) obrati građanima. Svaka čast! Poslata elektronska poruka u kojoj sam se zahvalio na profesionalnosti i izrazio nadu da ćemo u budućnosti sarađivati. Pogotovo u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja.

Jovan dobio upalu pluća. Odmah mu obrazlažem da ima velikih šansi da je Željezara krivac i za to. Stalno opterećenje disajnih puteva sigurno mora imati neke posledice.

Dobro je konstatovao Vesko: „Bolnica Brezovik nema dovoljno mjesta da primi 80.000 Nikšićana!“.

Možda će Željezara investirati u proširenje postojećih kapaciteta?

Najveće razočaranje od Ministarstva turizma i zaštite životne sredine. Ni odgovora ni predstavnika. Nakon razgovora sa osobom zaduženom za kontakte sa NVO, čiji rad cijenim, saznajem da niko od ljudi koji mogu da odrede nekog nije tu. Svi su u inostranstvu. Vjerovatno promovišu ekološku državu.

Nakon izjave pomoćnika ministra Stankovića da je sve što oni mogu učiniti da pričaju o tome, po automatizmu razvijam teoriju da je to kao da hroničnom bolesniku od, recimo upale disajnih organa, propižete da se inhalira ugljen- monoksidom, kako bi izbjegao opasnost od tumora!? Nadam se da nijesam napravio neki nevjerovatan uzročno-posledični scenario.

Predložio da se pošalje protest u kome se konstatuje da se sporazum o saradnji poštuje samo kada to treba za potrebe promocije Ministarstva.

16.oktobar

...Do kasno prelistavao internet forume na kojima mladi govore o Željezari. Nejerovatno! To je ciljna grupa koju treba pokrenuti. Otvaranje bloga ISTINA bila je ispravna odluka.

I DMEN ima svoj blog. Na naša dva bloga preko 2.000 posjeta za kratak vremenski period. Nadam se da ćemo uspjeti da u budućnosti zajedno budemo još efikasniji.

...6 sati. Ne mogu da spavam. Razmišljam o tome zašto vlasnici fabrika posmatraju ulaganja u sisteme za zaštitu životne sredine kao zakonsko opterećenje? Da li je moguće da se u 21. vijeku, kada bi svako iole obrazovan trebalo da shvati u kakvoj smo opasnosti od globalnih klimatskih promjena, može kupiti većinski

paket akcija i nastaviti po starom običaju beskompromisnog devastiranja prirode i ugrožavanja zdravlja mještana, a da država, i to prva ekološka, ne zaštiti svoje ljude i svoju životnu sredinu.

Prisutan i nemir u stomaku, zbog bezbjednosti na tribini. Samo da sve bude o.k.

Nakon razočarenja sa studentskim protestima u Beogradu, sada već davne, 1996/97, izbjegavam organizacione odgovornosti. Opredijelio sam se za rad. Smatram da je tako mnogo bolje. I veće su šanse da se izborim za ciljeve.

Ipak znam da je moj zadatak da kao prvi čovjek Udruženja učestvujem u organizacijama svih bitnih dešavanja, koji uz to mogu i da doprinesu povećanju nivoa ekološke i građanske svijesti pojedinca. Edukacijom se, na žalost, ne može u kratkom vremenskom roku mnogo postići. Pritisak je mnogo učinkovitija strategija.

Nadam se da ćemo sa tribinom postići jedinstvo građana, lokalne uprave, medija i civilnog sektora u namjerama da konačno zaštitimo svoje zdravlje i životnu sredinu od najvećeg zagađivača u našoj opštini.

...15 sati. Na sastanku sa inicijatorima obrazlažem važnost očuvanja neisticanja naših organizacija, očuvanja jednakosti u ovom poduhvatu i nepristajanje na bezuslovno proširivanje koalicije. Jedan od razloga – mogućnost zloupotrebe naših napora da bez ikakvih izakulisnih radnji pokušamo obezbijediti bolje uslove za život svih. Čiste ruke na mrljama na logu OZONA obavezuju na to. Ne pada mi na pamet da se uortačujemo sa raznim lovcima u mutnom. Pročitao sam „Eldorado“ Mome Kapora čim je izašao. Preporučujem ga i svim članovima komisija za raspodjelu sredstava nevladinom sektoru. Naravno, ne onima koji dolaze iz organizacija civilnog društva. Oni to dobro znaju i bez čitanja. Možda će autor kada mu obrazložim potrebu, biti spreman i da ih donira sa potpisom? Vidjećemo.

Vesko se čuo sa glavnim ekološkim inspektorom g-đom Vesnom Zarubicom. Ona mu je rekla da je u KAP-u i da shvata ozbiljnost situacije, da bi kao Nikšićanka voljela da bude među prisutnima i da će pokušati doći. Slobo nam govori da treba očekivati provokacije od građana. Ja lično u to ne vjerujem. Bar ne da će biti upućene nama.

...17 sati i 15 minuta. Dobijam poziv od predstavnice Ministarstva turizma i zaštite životne sredine koja mi kaže da su shvatili urgentnost situacije, da im je žao što nijesu u mogućnosti da učestvuju i da su nam poslali izvještaj o tome šta su ih obavjestili vlasnici najvećeg nikšićkog zagađivača.

Prijatan glas, ljubazan nastup i poruka „Sa srećom!“

Zar je moguće da je to sve što dobijamo od onog u čijoj je nadležnosti rješavanje ovog problema?!

Pa mi nijesmo rudari, čast ljudima koji se bave ovom teškom profesijom, ne idemo u jamu već da kroz razgovor svih zainteresovanih strana nađemo najbolje rješenje i da pokušamo i građane uključiti u to.

Ili...

Ko zna?

Idemo pa šta bude!!!

17. oktobar

...o sati i 25 minuta. Sabiram utiske.

Puna sala SO Nikšić, na javnim tribinama nikad nema preko 10 ljudi.

Ovo je dovoljan pokazatelj da nijesmo pogriješili.

Čak je napolju u isto vrijeme bila i protesta šetnja koju je organizovala najjača opoziciona stranka, a za šta sam saznao 15 minuta uoči početka tribine.

Iako smo pet dana najavljivali tribinu izgleda da nije dovoljno jasno šta želimo postići i koliko je važno prevazilaženje političkih, nacionalnih, vjerskih, materijalnih i svih drugih razlika u ovom momentu. Nezagađen vazduh nema pravo glasa, ali može itekako da utiče na ishod izbora. To mora biti jasno i poziciji i opoziciji. Vjerujte mi na riječ.

Doduše, neki su to i prepoznali!

Moja porodica i prijatelji među prisutnima. Hvala Vam što shvatate!!!

Vesko najavio tribinu i građanima i medijima prenio naše ciljeve. Nakon čitanja saopštenja Željezare, komešanje među prisutnima. Isto i posle saopštenja Ministarstva.

Dr Žujović iz CETI pokušao da građanima objasni način mjerenja kvaliteta vazduha i rezultate izvještaja koji su dostupni javnosti. Neki od prisutnih glasno konstatuju da to ne mogu više slušati. Građani hoće da im se jasno kaže šta CETI radi na konkretnom slučaju i da se javnost upozna sa tim ko je nadležan od institucija države da reaguje.

Nakon odgovora smirenog prof. dr Žujovića, kome ovom prilikom javno zahvaljujem što je pristao da se stavi u delikatni položaj, da CETI vrši mjerenja a da u slučaju negativnih rezultata Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine treba da reaguje, građani ipak shvataju njegovu neugodnu ulogu i u obraćanju se ograđuju od lične odgovornosti našeg gosta u problemima koje izaziva Željezara. Za pohvalu!

Obraćanje jednog od građana, radnika Željezare, koji su oboljeli, i koji kaže da se sa njim na hemoterapiji liječi ukupno 9 osoba, od čega 6 iz Nikšića, izaziva u meni jaku emociju. Znam momka, djeluje jako, zdravo, mlado... Kaže, ne optužuje za bolest nikoga. Kaže izboriće se on nekako. Kakva širina duše! Poručuje da moramo nešto uraditi zbog djece i pita da li se može doći do podatka koliko ima oboljelih od kancera iz Nikšića, a koliko je od njih radnika Željezare?

Od srca Vam želim uspješan oporavak!

Šime u ime organizatora apeluje da se emotivni momenat, uz svo uvažavanje i prihvatanje opravdanosti iznošenja ličnih problema, mora prevazići i dati tok tribini u iznalaženju održivih predloga za prevazilaženje sadašnje nepodnošljive situacije. To je bio pravi potez. Građani shvataju i pokazuju visok nivo razumijevanja. Svaka čast Šime, to se moralo uraditi a ja to nikad ne bih mogao.

Predlozi od umjerenih: odobravanja početka prikupljanja podrške ubrzavanju rješavanja ekoloških nepravilnosti u Željezari, proširivanje peticije i korišćenje zakonskih mehanizama, skupljanje novčanih priloga; do onih radikalnijih: blokada rada fabrike dok se ne dovede u zakonom propisane okvire, promjena postojećih zakona, štrajk gladu...

Čule su se i razne optužbe da se prerađuje najgori uložak koje niko drugi neće, da je kvalitet uglja neprihvatljiv, da su dimnjaci nefunkcionalni, da se u fabrici uništava medicinski otpad, da se u prošlosti topilo i „černobilsko“ željezo...

Ne volim ovakve stvari, iako moram priznati da ništa nije isključivo. Trudim se da utičem na sve sa kojima imam dodir da javno iznose samo ono za šta imaju konkretne dokaze. Moram priznati da nemam neki veliki uspjeh u tome. Gradski kuloari su najprihvatljiviji izvor informacija za većinu. Takva je trenutna istina. A ona je meni vrlo važna. I nema granice! Ali naše strpljenje ima. I mislim da smo ih odavno proširili. Nadam se da će nas EU vratiti u normalno stanje. Uvijek neko mora da urgira kada smo mi u pitanju. Takva je, na žalost, do sada bila situacija.

Jedna djevojka koja je završila Fakultet političkih nauka, upravo je predložila da se Evropskoj komisiji predoči problem Željezare. Smatram da je to prihvatljiv predlog, iako sam svjestan da dok se on procesuirao, rokovi koje je najavilo rukovodstvo fabrike biće aktuelni. Ali nije loše kada bi oni to pratili. Naprotiv.

Igor postavio pitanje šta je lokalna uprava uradila po pitanju rješavanja ekoloških problema u fabrici?

U ime lokalne uprave prisutna samo Vera Mirković, načelnica Službe za zaštitu životne sredine Opštine Nikšić. Vera je hrabro preuzela vruć krompir koji joj je ostavio gradonačelnik, koji je inače odustao od učešća pola sata prije početka, zbog njemu, ali ne i nama, opravdanih razloga. Objasnila je prisutnima da je lokalna uprava platila CETI da izvrši mjerenja 7.000 evra i da je to urađeno zbog potreba Lokalnog ekološkog akcionog plana (LEAP). Takođe je ponovila da lokalna uprava nema nadležnosti nad fabrikom, niti dobija novac od naplate zagađivanja, već da je Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine nadležno za to. Posebno mi je neprijatno zbog toga jer sam nju i kolege iz Službe pozvao da kao građani prisustvuju tribini. Znam njihove nadležnosti. I oni ne mogu biti odgovorni ni za Željezaru, ni za ponovno prolongiranje početka rešavanja problema otpadnih gradskih voda. Zna se ko je za to zadužen!

Građane to nije zadovoljilo pa se kroz poluglasna dobacivanja, jedno od karakteristika nikšićke građanske hrabrosti(!), lako moglo zaključiti kakvo je njihovo raspoloženje po pitanju (ne)efikasnosti lokalnog ekološkog akcionog plana.

Nakon što je Vesko iznio naše planove i time se završila tribina, uslijedio je razgovor sa prisutnim predstavnicima medija i kolegama iz drugih NVO koji su izrazili spremnost da nam se priključe i daju svoj doprinos u budućim aktivnostima koalicije.

Strepnju od eventualnih neprijatnosti zamijenila je opuštena atmosfera u prostorijama DMEN. Kolege Mijo i Radoje kao pravi dobri domaćini postarali su se da se uz razgovor o ekološkim temama opet osjetim kao svoj na svome. Aktivisti mladih ekologa opravdali naša očekivanja. Osim što su odlično odradili prikupljanje potpisa podrške, pokazali i izuzetan smisao za humor u ovim teškim trenucima. Zaključak našeg razgovora oko opasnosti koje po zdravlje ljudi izaziva Željezara i o tome koliko je konzumiranje duvana negativno, najbolje je prenio Nikola Jovović, dipl. pravnik, aktivista DMEN:

„Šta pušiš?“

„ŽELJEZARU!“

Nastaviće se.

(I pritisak i tekst!)

Aleksandar Perović

*Posjetite blog Udruženja građana
„OZON“ Nikšić i dajte svoj doprinos
promovisanju i popularisanju ISTINE!*

www.blogovanje.com/ISTINA

Elektronski intervju sa dr Ilijom Vukotićem

Dr Ilija Vukotić je jedan od fizičara koji učestvuju u CERN-ovom eksperimentu vijeka i prijatelj Redakcije „Ekologa”. Trenutno se nalazi na postdoktorskim studijama u Parizu.

Pošto smo se kroz komunikaciju sa dr Vukotićem uvjerali da pažljivo prati sva dešavanja iz oblasti životne sredine u Crnoj Gori, odlučili smo da sa njim razgovaramo o javnom angažovanju eksperata iz oblasti prirodnih nauka i njihovoj ulozi u prevazilaženju alarmantnog ukupnog stanja životne sredine u Nikšiću.

10 pitanja 10 odgovora

- 1) Ekolog:** *Koliko, po Vašem mišljenju, javni angažman stručnjaka može doprinijeti unapređenju građanske svijesti, s obzirom da dobro poznajete mentalitet naših sugrađana ?*

dr Vukotić: Javni angažman stručnjaka u potpunosti definiše građansku svijest. Na žalost, u Crnoj Gori ili nema stručnjaka ili se oni javno ne angažuju. Najbolji dokaz da je to stvarno tako smo dobili prilikom poslednjeg pomračenja Sunca, kada su se ljudi posakrivali po podrumima.

- 2) Ekolog:** *Da li strah od neuspjeha može biti opravdanje što se nedopustivo mali broj eksperata, koji se bave prirodnim naukama, uključuje u javne rasprave oko ekoloških nepravilnosti u našem gradu ili je nešto drugo, na primjer nedostatak dovoljno kvalifikovanih kadrova, razlog za izostajanje učešća stručne javnosti?*

dr Vukotić: Oba razloga su prisutna. Eksperti se, i ako postoje, ne uključuju u proces jer smatraju da ne mogu ništa promijeniti ili se boje da im se angažovanje ne "obiđe o glavu". S druge strane katastrofalno stanje u obrazovanju i samim tim u društvu, čini da u Crnoj Gori praktično da ne postoje eksperti ni u jednoj profesionalnoj djelatnosti, osim možda u sportu (u to se ne razumijem). Situacija je toliko izmakla kontroli da u Željezari Nikšić ne postoji dovoljno znanja da se napravi kvalitetan čelik a kamoli da naprave filter. Oni ne bi znali ni da ga kupe sve i da im se daju pare. Za najmanju sitnicu preduzeće koje posluje u Crnoj Gori mora da traži stručnjake iz inostranstva.

- 3) Ekolog:** *Da li je, po Vama, javno iznošenje sopstvenog stava, po prirodi stvari, jedna od karakteristika intelektualca, odnosno zar dobro poznavanje određenih naučnih oblasti ne bi trebalo da obavezuje na angažovanje u cilju unapređenja ukupnog stanja životne sredine i stvaranja kvalitetnijih uslova za život?*

dr Vukotić: Ne. Ne postoji razlog zašto bi obrazovanija osoba bila moralno superiornija od neobrazovane.

- 4) Ekolog:** *Kako ocjenjujete izjave koje konkretno do kraja ne preciziraju javnosti o čemu se zapravo radi i da li je ostavljanje mogućnosti nagađanja, odnosno manipulacije, realna posledica takvog ponašanja pojedinih stručnjaka?*

dr Vukotić: Istina je rijetko kad potpuna i nikad jednostavna. Iz tog razloga stručnjaci često pojednostavljaju realnu situaciju, i žargon stuke prevode na jezik mase. Na žalost to, bojim se, nije ono čime se rukovode naši "esperti". Bojim se da najčešće postoje novčani, politički ili drugi razlozi za većinu izjava naših "eksperata". Kako drugačije objasniti oprečne stavove "eksperata" čak i na tako jednostavno pitanje kao što je Dom revolucije u Nikšiću.

- 5) **Ekolog:** *Da li je, shodno Vašem iskustvu, u razgovoru novinara sa ekspertima izbor pravih pitanja od ključnog značaja za poruku koja se želi uputiti građanima?*

dr Vukotić: Ne. Ne smatram da je tako. Novinar ne može biti stručnjak za svaku oblast. Ekspert treba da zna da prenese ono što je bitno i da ako treba uputi novinara u oblast onoliko koliko je neophodno da bi ovaj uopšte mogao da postavlja prava pitanja.

- 6) **Ekolog:** *Da li bi, po Vama, izraženije angažovanje eksperata u medijima, kroz stručne analize aktuelnih aktivnosti nadležnih institucija, moglo doprinijeti povećanju efikasnosti njihovog rada i pronalaženju najodrživijih rešenja?*

dr Vukotić: Definitno. Ali ... Opet se vraćamo na problem nepostojanja eksperata. Čak i sa dovoljno eksperata čini mi se da je jedini medij koji je uspio da istjera bilo koju promjenu nedjeljnik „Vijesti”, a i to samo u nekim drastičnim slučajevima kao sto su zatrpavanje mora u Boki Kotorskoj. U Crnoj Gori postoji toliko ozbiljnih problema da ne bi bilo dovoljno prostora ni da izlaze dva puta na dan, i da imaju prave novinare a ne priučene gradske alapače sklone svakoj vrsti senzacionalizma.

- 7) **Ekolog:** *Da li je, po Vama, animiranje eksperata za učešće u aktivnostima organizacija civilnog društva, recimo kroz Savjet, jedan od vidova saradnje koji bi mogao imati dobre rezultate?*

dr Vukotić: Sirugno da. S druge strane, bojim se da to nije dovoljno.

- 8) **Ekolog:** *Da li se u slučaju stručnjaka iz oblasti prirodnih nauka može uopšte govoriti o konfliktu interesa između radnog mjesta i društvene odgovornosti, odnosno zar zaštita zdravlja ljudi i životne sredine ne bi „prirodnjacima” trebao biti jedini prihvatljiv motiv?*

dr Vukotić: Naravno da može. Stručnjak nije nadčovjek koji je otporan na strah, mito i druge poroke.

- 9) **Ekolog:** *Kakva su iskustva Vaših kolega iz razvijenijih država u javnom angažovanju u cilju rešavanja ekoloških problema?*

dr Vukotić: U dvijema naučnim ustanovama u kojima sam radio (a i dalje radim) se naravno izuzetna pažnja poklanja ekološkim pitanjima. Ono što bih sad naglasio je jedan drugi aspekt: ekologija uma. Obadviije ove institucije se bave subatomsom fizikom koja je zbog svoje kompleksnosti prilično nepoznata, misteriozna i pomalo zastrašujuća opštoj populaciji. Iz tog razloga kao i većina velikih preduzeća ove institucije organizuju „Dan Otvorenih Vrata”. Određenog dana u godini prestaje se sa radom, i bilo ko može da posjeti tu instituciju (fabriku, firmu, banku...) i dobije sve informacije koje ga zanimaju od ljudi koji tu rade. Korist od tih manifestacija je ne samo u obrazovanju populacije, nego i u uspostavljanju bolje saradnje sa okruženjem u kojem institucija posluje, povećanju vidljivosti profesije, te konačno direktnom marketingu. Pitam se šta bi Željezara Nikšić mogla da pokaže ljudima, da slučajno padne nekome na pamet da organizuje „Dan otvorenih vrata”?

- 10) **Ekolog:** *Hoćete li, u slučaju povratka u Crnu Goru, prihvatiti ponudu Udruženja građana „OZON” Nikšić, i pristati da se kao član Savjeta Udruženja uključite u rešavanje ekoloških problema, pogotovo onih koji imaju veze sa Vašom strukom, kao što je slučaj sa zaštitom od radijacije?*

dr Vukotić: Bilo bi mi zadovoljstvo.

Pripremio: Aleksandar Perović

Nikšićke nevladine organizacije inicirale održavanje tribine **ŽELJEZARO JE LI BILO DOSTA?**

Nikšić- U punoj Sali broj 1, SO Nikšić, u četvrtak 16. oktobra 2008. godine, na iniciranje nevladinih organizacija Društvo mladih ekologa Nikšić, FORS Montenegro, Humanitarac, Alfa centar, Preporod i Ozon, održana je tribina „Željezaro je li bilo dosta?“, koja predstavlja prvi korak u naporima nikšićkog civilnog društva da ubrza rješavanje ekoloških nepravilnosti u najvećem zagađivaču životne sredine u po površini najvećoj opštini u Crnoj Gori.

Cilj inicijatora je bilo organizovanje tribine na kojoj će sve zainteresovane strane, to jest, rukovodstvo Željezare, predstavnici Ministarstva turizma i zaštite životne sredine i lokalne samouprave, nevladine organizacije i najvažniji akteri-građani, pokušati da kroz razmjenu argumenata nađu najodrživiji način za prevazilaženje sadašnje neprihvatljive situacije.

Niko od pomenutih institucija nije poslao svog predstavnika.

Izvršni direktor Željezare AD, dr Mišović, obavjestio je inicijatore tribine da rukovodstvo fabrike nema da kaže ništa novo, te da su oni već obavjestili Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine, gradonačelnika Nikšića i medije o dinamici rješavanja ekoloških nepravilnosti.

Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine zbog, kako su naveli, ranije preuzetih obaveza, nije bilo u mogućnosti da pošalje predstavnika. Informacija o pregledu aktivnosti Ministarstva, u kojoj se navodi da je Željezara dostavila Ekološki program i da će problem biti riješen do isteka trećeg kvartala 2009. godine, to jest prije isteka postavljenog roka, ipak nije zadovolja prisutne. Nikšićani su očekivali da resorno Ministarstvo pokaže veće razumijevanje za trenutno najzagađeniji grad u Crnoj Gori.

Gradonačelnik takođe nije bio u mogućnosti da prisustvuje tribini.

Organizatori su pokušali da obezbjede učešće predstavnika Centra za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore, dr Živkovića, iz Bolnice Brezovik, kao i eksperata iz različitih oblasti koji su trebali da kroz zvanične podatke građane upoznaju sa opasnostima koje prouzrokuje rad Željezare bez adekvatnog sistema za zaštitu životne sredine.

Osim prof. dr. Žujovića, koordinatora jedinice za monitoring aerozagađenja u Centru za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore, niko se nije odazvao pozivu, iako su neki od pozvanih prvobitno pristali da se uključe u ovu građansku inicijativu. Sem dr Živkovića, inicijatori su kontaktirali još nekoliko nikšićkih ljekara, ali niko od njih nije bio raspoložen da se obrati građanima.

Takođe su pozvani i svi lokalni predstavnici domaćih i medija iz regiona, kako bi se pokušalo obezbijediti nepristrasno izvještavanje i izbjegla mogućnost manipulacije javnosti. Predstavnici medija su se odazvali u velikom broju.

Prisutnima je omogućeno potpisivanje podrške ubrzavanju rješavanja ekoloških nepravilnosti u Željezari AD Nikšić, a 149 prikupljenih potpisa jasno govori o raspoloženju građana.

U ime inicijatora tribine, prisutnim građanima i medijima se obratio Veselin Šturanović.

On je objasnio da je cilj tribine ubrzavanje rješavanja ekoloških nepravilnosti u Željezari AD Nikšić i omogućavanje prostora građanima da daju konkretne predloge kako prevazići sadašnje stanje.

Pročitana su i saopštenja izvršnog direktora Željezare AD Nikšić dr Mišovića i Ministarstva turizma i zaštite životne sredine koja su organizatori dobili kao odgovor na poziv za učešće na tribini.

Slobodan Simović je predstavio projekat Humanitarca „Siromašni, marginalizovani a još ih dodatno i truju“ i obavjestio prisutne o realizovanim aktivnostima.

Prof. dr Žujović je iznio podatke iz izvještaja koji je dostupan javnosti, objasnio strategiju rada ove ustanove i pokušao je da građane upozna sa načinom na koji se vrši mjerenja i lokacijama na kojima se ona rade.

Nakon toga su uslijedila reagovanja građana i postavljeno je pitanje šta CETI ustvari radi povodom rešavanja problema Željezare i zatražen odgovor ko je nadležan da reaguje i spriječi trenutno katastrofalno stanje.

Dr Žujović je objasnio da CETI vrši mjerenja, a da je Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine nadležno da reaguje u slučaju nepovoljnih rezultata. Zatim su uslijedila izlaganja građana i njihov apel da se promijeni sadašnja situacija u Željezari, kao i odobravanje podrške ubrzavanju rješavanja ekoloških nepravilnosti u Željezari AD Nikšić putem potpisa.

Posebno emotivan trenutak bio je kada je jedan od građana, radnika fabrike, koji se liječi hemoterapijom istakao da se sa njim liječi još 9 osoba, a da je 6 iz Nikšića. On je rekao da ne želi da pretpostavlja ništa, već ostavlja da drugi izvlače zaključke. Istakao je da se neće predavati, ali da je zabrinut za budućnost djece i pitao da li je moguće doći do podatka koliko ima oboljelih od kancera među radnicima Željezare.

Uslijedili su predlozi građana, najviše slaganje sa ciljevima inicijatora tribine i nastavkom prikupljanja potpisa, a bilo je i predloga za promjenu postojećih zakona, organizovanjem protestnog skupa ispred fabrike, kao i za sprečavanje njenog rada dok se ne dovede u zakonski okvir.

Građani su željeli da saznaju šta lokalna uprava radi po ovom pitanju, pa je Vera Mirković, načelnica Službe za zaštitu životne sredine, upoznala prisutne da je lokalna uprava platila 7.000 evra CETI da izvrši pomenuta mjerenja, kao i to da Željezara nije u njihovoj nadležnosti, već Ministarstva turizma i zaštite životne sredine.

Nakon što su građani dali svoje komentare, koji su većinom bili predlozi za preduzimanje radikalnijih mjera, Šturanović je iznio stavove inicijatora tribine da je saopštenje koje je dala Željezara, u tom obliku neprihvatljivo zbog toga što se iz njega ne vidi mjesečni plan aktivnosti na realizaciji planiranih mjera, pa će sledeći potez biti traženje preciznih rokova i najave dinamike aktivnosti u cilju rešavanja ekoloških problema u fabrici.

Takođe će biti predloženo formiranje radnog tijela koje će se sastojati od predstavnika Ministarstva turizma i zaštite životne sredine, Ministarstva zdravlja, rada i socijalnog staranja, Željezare, lokalne uprave i predstavnika nevladinih organizacija i građana, koje će pratiti aktivnosti u vezi rešavanja problema i redovno obavještavati javnost o tome. Samo na ovaj način će biti moguće na vrijeme signalizirati da li će rok biti ispoštovan ili ne.

Nastavak prikupljanja potpisa biće omogućen u prostorijama inicijatora tribine, a planirano je i postavljanje mobilnog punkta u centru grada.

Privatizacija po cijenu zdravlja?!

Nedjeljnik „Monitor“ je prenio izjavu pravnog zastupnika Željezare, advokata Ane Kolaravić, da je kupoprodajnim ugovorom jasno definisano da novi vlasnici u prve tri godine „nису ni dužni da ulažu u ekologiju“.

U informaciji o pregledu aktivnosti Ministarstva turizma i zaštite životne sredine u cilju rješavanja ekoloških problema u Željezari, koju su inicijatori dobili neposredno pred početak tribine, naznačeno je: „Ugovorom o prodaji akcija Željezare, potpisanim 9.01.2007.god između Vlade RCG i MMSS iz Londona utvrđena je, između ostalog, i obaveza novog vlasnika Željezare o uspostavljanju ekoloških standarda sa ciljem postizanja potpune usaglašenosti sa zakonima Crne Gore u roku od tri godine od datuma zaključenja Ugovora. Ministarstvo je obavezalo HK „Željezara“ da napravi ekološki program (april 2007) sa mjerama rješavanja tzv. „crnih tačaka“ i njihovom dinamikom u ugovorom utvrđenom roku od tri godine (dopis br.01-143/1 od 24.01.2007.god).“

Nije jasno kako je advokat Željezare mogla izvući gore navedeni zaključak, pa smatramo da nadležne institucije treba da reaguju i na vrijeme zaštite interese građana i preduprije eventualne nesporazume.

Udruženje građana „OZON“ ne očekuje da ekološka svijest novog rukovodstva Željezare AD Nikšić prevlada nad finansijskom računicom, pa shodno tome smatramo da ne treba miješati pojmove i da treba razlikovati ekologiju od zaštite životne sredine.

Ispunjavanjem uslova koji se odnose na postavljanje adekvatnog sistema za zaštitu životne sredine u značajnoj mjeri bi se zadovoljili naponi u cilju poboljšanja ukupnog stanja životne sredine u najprostranijoj opštini u Crnoj Gori. Uz svo uvažavanje najava pravnog savjetnika Željezare da novo rukovodstvo fabrike razmišlja i o ulaganju u razvoj nauke, što je nekada i bila politika ovog industrijskog giganta, još jednom pozivamo nadležne institucije da potvrde gore navedeni uslov iz kupoprodajnog ugovora, kako bi se izbjegla mogućnost manipulacije javnosti.

Nakon što je loša privatizacija Pivare „Trebjesa“ uzrokovala da In Bev, na isteku 10-godišnjeg roka za početak rješavanja problema otpadnih voda iz fabrike, ugradnjom ph neutralizatora zakonski ispuni uslove iz kupoprodajnog ugovora, bez istinskog pomaka u ovom velikom ekološkom problemu grada, smatramo da se ne smije ostavljati prostor za bilo kakve maneuvre, već da zaineresovana javnost mora biti uključena u sve aktivnosti kako bi se zaštitili interesi građana.

EKO EDUKATOR

Politička ekologija

Politička ekologija je nauka o zaštiti životne sredine, vode, vazduha, zemljišta i drugih prirodnih resursa od zagađenja, o skladnom životu čovjeka i životne sredine.

U ovoj definiciji su unijeti i neki novi pojmovi, koji nijesu iz prirode. To su tri antropogene i antropocentrične kategorije: zagađenje, zaštita i skladan život čovjeka i životne sredine.

Potrebu za uvođenjem ove naučne discipline potvrđuju brojne informacije, rasprave, okrugli stolovi, reklame, politički zaključci i društvene preporuke o ekološkim događajima i nesrećama kod nas i u svijetu. Teme se u najvećoj mjeri odnose na proizvodnju i upravljanje otpadom raznih vrsta i porijekla.

Donedavno, ekologija je bila poznata samo biologima a danas, zahvaljujući političkoj ekologiji, sve više ljudi se interesuje i za ekologiju.

EKO VREMEPLOV

Definicija ekologije se kroz vrijeme mijenjala. Navešćemo neke od njih, a na vama je da ih analizirate i uočite razlike.

- Ekologija je nauka o odnosima živih bića i njihove okoline. (**Hekel**)
- Ekologija je nauka koja proučava strukture i funkcije u prirodi. (**Odum**, 1963)
- Ekologija je nauka koja proučava biološke sisteme na organizacionom nivou iznad vrste. (**Odum**, 1971)
- Ekologija je naučno proučavanje međusobnih odnosa koji uslovljavaju distribuciju i učestalost vrsta, populacija i životnih zajednica. (**Krebs**, 1978)
- Ekologija je nauka koja proučava načela koja upravljaju vremenskim i prostornim modelima koji ujedinjavaju pojedine organizme. (**Fencel**, 1987)

EKO KALENDAR

3. oktobar – Međunarodni dan djece
4. oktobar – Svjetski dan zaštite životinja
6. oktobar – Svjetski dan staništa
11. oktobar – Dan posvećen smanjenju prirodnih katastrofa
15. oktobar – Svjetski dan čistih ruku
16. oktobar - Svjetski dan zdrave hrane
17. oktobar – Međunarodni dan borbe protiv siromaštva
20-24. oktobra – Evropska nedjelja šuma

By OZONE team

ZA ŽIVOT U ZDRAVOM OKRUŽENJU

USKORO:

Autorska emisija

Udruženja građana „OZON“ Nikšić

Ekološki magazin

ZELENI IMPULS

Na talasima BOOM radija

SAČUVAJMO NAŠU PRIRODU!!!

DA LI ZNATE...?

Pripremila: Tanja Kukobat
Fakultet za primenjenu ekologiju FUTURA
Univerziteta Singidunum

...za patke političare?

Endemna vrsta pataka potočarki *Merganetta armata* živi samo na padinama Anda, a rasprostranjena je od Kolumbije do južnog Čilea. Šare pojedinih vrsta menjaju se gotovo u skladu sa političkim granicama na zapadnoj obali Južnoameričkog kontinenta.

...da imamo treće oko?

Tajanstveno oko nije veliko. Kod čoveka ono teži samo 0,1 – 0,2 grama. Oko je smešteno u dubini mozga, tako da se spolja uopšte ne vidi. Čak se ni ne zove oko, već žlezda epifiza. U procesu evolucije kičmenjaka ono se iz pravog oka pretvorilo u veoma važnu žlezdu. Naučnici su bili iznenađeni kada su ga, pre više od 100 godina, otkrili. Bilo je apsolutno nejasno šta posmatra tajanstveno oko. Međutim to se pitanje razjasnilo kad je otkriveno i kod svih ostalih kičmenjaka. Kod veoma drevnog guštera Haterijeoko je pokriveno prozirnom opnom, pa reaguje na svetlost i čak razlikuje boje. Na lobanjama izumrlih džinovskih guštera postoji otvor za treće oko. Nema sumnje, u prastara vremena životinje su koristile sva tri oka. Kod današnjih vrsta ima ulogu u termoregulaciju (termometra), nepogrešivo zna da li je svetlo ili mrak, pa u zavisnosti od toga menja intenzitet sinteze hormona melatonina koji utiče na ritmičke aktivnosti organizma, izaziva svetljenje kože i utiče na najvažniju žlezdu u organizmu – Hipofizu. Od rođenja do duboke starosti epifiza nimalo ne menja svoju aktivnost.

... koja je najvitalnija biljna vrsta na svetu?

Ginko (*Ginkgo biloba*) je listopadno drvo koje izraste i do 40 m visine, prelepe piramidalne krošnje. Naziv ove biljke potiče od kineske reči GinKio- srebrna kajsija, a prepoznaje se po tipičnom lepezastom listu delimično podeljenom na dva dela-lobusa, te otuda ime vrste biloba. Darwin je ginko nazvao živim fosilom, jer je ovo stablo staro 200 miliona godina, a uspelo je da preživi ledeno doba. Domovina ovog drveća je Kina, gde se u vrtovima budističkih hramova mogu naći stabla stara 3-4.000 godina, koja budistički sveštenici poštuju kao sveto drvo.

Lekovito dejstvo ginku daju dve grupe supstanci; ginkoflavonglikozidi i terpenske supstance ginkolidi i bilobalidi; one izuzetno povoljno deluju na zidove krvnih sudova, poboljšavaju mikrocirkulaciju i usporavaju proces ateroskleroze.

... kada je počelo navodnjavanje ?

Pre 4.000 godina stari Egipćani su navodnjavali svoja visoko smeštena polja pomoću šaduf-poluge na čijem je jednom kraju bio pričvršćen akov, a na drugome teg. Pre 2.000 godina Rimljani su svoj glavni grad snabdevali vodom pomoću složenog akvedukta, ukupne dužine 90 km. Kako je voda tekla pokretana Zemljinom težom, doline su morale biti premošćivane visokim arkadama. Nešto kasnije Grci su smislili prve vodovode na pritisak. I danas postoje veliki problemi sa snabdevanjem vodom: minhenski vodovod se proteže sve do bavarskih Alpa, a štutgarski do Bodenskog jezera. U Kaliforniji mreža vodovoda duga 20.000 km sa svoje 174 pumpne stanice snabdeva vodom velika prostranstva.

... koja je životinja rekorder u proizvodnji potomstva?

Pantljičare (*Cestodes*) proizvode više mladih od svih životinja na planeti. To su parazitski pljosnati crvi, na koje je parazitizam toliko uticao da su izgubili crevni trakt. Telo je dug lanac sa 3.000-4.500 identičnih segmenata koji svi do jednog proizvode jajašca. Oko 50 miliona ljudi na svetu zaraženo je ovim parazitom. Postoji čak 350 vrsta ljudskih pantljičara.

Eptisa INTERNACIONAL organizovala konsultativnu radionicu Podrška Ministarstvu turizma i zaštite životne sredine

Podgorica- U organizaciji konsultanske firme Eptisa INTERNACIONAL, u multimedijalnoj sali Uprave za kadrove, 6. oktobra 2008. godine, održana je radionica o kriterijumima za prioritizaciju rada na donošenju politika životne sredine.

Pored predstavnika Eptise i Ministarstva turizma i zaštite životne sredine, radionici su, između ostalih, prisustvovali i predstavnici javnih preduzeća Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore, Hidrometereološki zavod Crne Gore, Morsko dobro, te nevladinih organizacija Zeleni Crne Gore, Ozon, Centar za razvoj agrara, FORS Montenegro.

Nakon uvodne riječi pomoćnika ministra Siniše Stankovića sa akcentom na nacrt Nacionalne politike životne sredine, predstavnica Eptise, Marina Marković, prezentovala je projekat „Podrška razvoju sektora životne sredine” i Plan razvoja politika i utvrđenih oblasti/podoblasti politike životne sredine.

U diskusiji koja je uslijedila moglo se čuti da je veliki problem podjela nadležnosti između Ministarstava, što Sektoru za zaštitu životne sredine itekako otežava situaciju, te da je najveći problem u primjeni a ne u kvalitetu postojećih Zakona.

Predstavnica Eptise je predložila kriterije i načine prioritizacije, pa se komentarisao i sam izbor oblasti i podoblasti politika koje će biti obrađene u Planu razvoja politika, a nakon sugestija učesnika prvobitni izbor je proširen.

Oblasti i pod-oblasti za koje će biti obrađene u PLANU RAZVOJA POLITIKA i za koje će biti utvrđen stepen prioritarnosti u radu na kreiranju politika su:

1. Horizontalna pitanja

- a. Procjene uticaja
- b. Učešće javnosti, pristup informacijama i pravosuđu
- c. Održivi razvoj
- d. Monitoring i izvještavanje o životnoj sredini
- e. Finansiranje zaštite životne sredine
- f. Među-sektorska koordinacija i integracija politika
- g. Regionalna saradnja
- h. Ozelenjavanje javnih nabavki
- i. Standardizacija

2. Vazduh i klimatske promjene

- a. Kvalitet vazduha
- b. Emisije zagađujućih materija
 - Industrijske emisije
 - Nacionalna ograničenja emisija
- c. Saobraćaj (drumski, avio, pomorski, mobilna mašinerija van puteva, kvalitet goriva)
- d. Klimatske promjene
- e. Zaštita ozonskog omotača

3. Otpad

- a. Opasni otpad
- b. Odlaganje i tretman otpada
- c. Biorazgradljivi otpad
- d. Specifični tokovi otpada
 - Baterije i akumulatori
 - Električna i elektronska oprema
 - Otpadna vozila
 - Otpadne gume
 - Otpad od pakovanja
 - Otpadna ulja
 - PCB/ PCT

- PVC
- Mulj iz postrojenja za tretman otpadnih voda
- e. Otpad iz rudarstva
- f. Stari brodovi i njihova demontaža

4. Vode i zaštita voda od zagađenja

- a. Količina vode
 - Upravljanje poplavama
 - Nedostatak vode i suše
- b. Upravljanje rječnim basenima
- c. Voda i zdravlje
 - Voda za piće
 - Voda za kupanje
 - Voda za uzgoj školjki
- d. Zagađenje voda i zaštita voda od zagađenja
 - Urbane otpadne vode
 - Industrija
 - Poljoprivreda
 - Atmosferske otpadne vode

5. Zaštita prirode

- a. Zaštita prirode/ biodiverziteta i zaštićena područja (Natura 2000)
- b. Trgovina divljim vrstama

6. Zemljište

- a. Zaštita zemljišta
- b. Prostorno planiranje (namjena zemljišta)

7. Industrijska zagađenja, kontrola rizika i nesreća

- a. Zagađenje iz industrijskih postrojenja
- b. Kontrola rizika i nesreća
- c. EMAS (Eco-management and Audit Scheme) – Sistem za eko-menadžment i reviziju
- d. Eko-oznake
- e. Čiste tehnologije

8. GMO (ili: Biotehnologija)

9. Hemikalije

10. Buka

- a. Buka u životnoj sredini
- b. Izvori buke

11. Šume

12. More i obalno područje

- a. Integralno upravljanje obalnom zonom
- b. Zagađenje mora

13. Zaštita od jonizujućeg zračenja

14. Životna sredina i zdravlje

- a. Akcioni planovi za životnu sredinu i zdravlje
- b. Integrirani informacioni sistem za životnu sredinu i zdravlje

Da li će i ova inicijativa, ukoliko se do kraja realizuje, kao i mnoga ranije usvojena dokumenta, biti samo mrtvo slovo na papiru, ostaje nam da vidimo.

A.P.

REKLI SU O PRIRODI

Pripremio: Miodrag Čizmović
Profesor filosofije

Nikolaj Berđajev

...Izuzev pristalica teorije progresa koji čvrsto vjeruju u dobrobit tehnike, uobičajeno je mišljenje da tehnika, po sebi, nije ni dobra ni loša, da je ona samo sredstvo koje čovjek iskorišćava u konstruktivnom ili destruktivnom pravcu. Avioni mogu biti korišćeni za putovanje ili mogu biti korišćeni kao bombarderi.

Čovjek bi htio da bude gospodar prirode, ali priroda izmiče čovjeku, ona se grči i isčezava oko njega. Mašina kosi sve živo u prirodi. Ona sije smrt među životinjama i biljkama. Gdje god mašina caruje cvijeće vene. Mašina će srušiti čak i jednu od najsavršenijih pojava organske prirode - čovjekovo tijelo. Priroda se sveti čovjeku umirući.

PRIRODA JE ČUDO

Pripremio: mr Radoš Đurović
Predsjednik Skupštine Udruženja građana „OZON“ Nikšić

IZ GINISOVE KNJIGE REKORDA

► **Najviša planina uopšte: Mauna Kua, Havaji – 10.203 metra od dna mora do vrha planine.**

► **Najtoplije mjesto: Al Azizija, Libija, +58°C;**

► **Najhladije mjesto: Antartik (Vostok), -89,2°C,**

► **Tri najveća kanjona na svijetu su: kanjon rijeke Kolorado u Americi dubine 1.800 metara, i kanjoni rijeka Tare i Drine, dubine raspona od 700 do 1.000 metara;**

► **0,1 mm je prosječna količina kiše, koja godišnje padne na Antofagastu, čileanski grad, najsuvlje mjesto na svijetu;**

► **1 kilogram je prosječna težina ledenih kugli grada, koje su se sručile na Bangladeš, 14. IV 1986. godine;**

► **3 časa, što je svojevrsan rekord, trajala je duga koja se pojavila na obalama Gvimida, na jugozapadu Engleske;**

EKO APEL

Redakcija Elektronskog biltena EKOLOG apeluje na nevladine organizacije koje se bave zaštitom životne sredine, da svojom javnom podrškom pomognu napore kolega iz Nikšića da pokušaju ubrzati rješavanje ekoloških nepravilnosti u radu Željezare AD Nikšić.

Solidarnost bi trebala da u rukama civilnog sektora bude moćno oružje, a građanima Nikšića, koji je po izvještaju za 2007. godinu najzagađeniji grad u Crnoj Gori, podrška ekoloških nevladinih organizacija itekako je neophodna za rješavanje najveće crne tačke u opštini.

Inicijatori će preko svojih meiling lista dostaviti formulare za elektronsku podršku, a javnost će biti obavještena o imenima organizacija koje su podržale inicijativu.

Naše pravo je da udišemo nezagađen vazduh.

HVALA NA RAZUMIJEVANjU!

Redakcija

Učešće na kampu REACT 2008

Piše: Aleksandar Dedović
Izvršni direktor NVO Alfa centar

NVO „ALFA-Centar“ iz Nikšića organizovala je REACT 2008 u periodu od 1. do 5. septembra u Crkvičkom Polju. Za razliku od skupova sličnog karaktera koji su se održavali isključivo na našoj obali u skupim hotelima i konferencijskim salama, ovaj kamp je održan na sjeveru Crne Gore u jednom od atraktivnih turističkih etno naselja. Po mišljenjima svih učesnika ideja je bila zaista originalna. U predivnom prirodnom ambijentu, na svježem planinskom vazduhu, u pozitivnoj atmosferi crnogorskog sela razgovarali su mladi ljudi i njihovi predavači o nizu tema kao što su evroatlanske integracije, savremena politička dešavanja, bezbjednost, mjesto Crne Gore na međunarodnoj sceni. Osim tih ozbiljnih razgovora, što formalnih, što neformalnih, kamp je pružio mogućnost učesnicima da saznaju i brojne druge stvari.

Bila je to sjajna prilika za mlade ljude sa prostora bivše Jugoslavije i drugih zemalja da se upoznaju, druže, organizuju neke zajedničke aktivnosti zabavnog, sportskog i kulturnog karaktera. Samim sadržajima su bili iznenađeni mnogi, kako sami učesnici kampa tako i mještani sela. Nakon serije predavanja, u poslijepodnevni satima, učesnici kampa su mogli sami da osmisle svoje slobodno vrijeme ili da se priključe nekoj od aktivnosti koje je organizator predvidio za taj dan. Tako su svi učesnici mogli da predstavu na najbolji mogući način svoju zemlju, istoriju, tradiciju, sadašnje prilike i život u njihovoj zemlji, a sve sa ciljem da probude radoznalost i postaknu

interesovanje ostalih ljudi da možda jednog dana posjete njihovu državu. Trećeg dana kampa za sve učesnike, kao i za goste iz državnih institucija, civilnog sektora i medija organizovan je rafting kako bi se, između ostalog, promovisale prirodne ljepote Tare, pivskog kraja i cjelokupne Crne Gore. Učesnici nijesu mogli sakriti oduševljenje, dijelom i iznenađenje ljepotama ovog kraja. O tome su više mogli reći njihovi izrazi lica, nego brojne riječi hvale koje su upućivali i organizatorima i ljudima iz ovog kraja.

Na samom kraju kampa svi učesnici su izrazili želju da opet posjete ovaj kraj, da nastave druženje i da razmjenjuju znanja i iskustva. U krajnje pozitivnoj atmosferi, učesnici su se razišli u nadi da će biti sličnih prilika za saradnju i druženje u nekoj od zemalja regiona, a ako ne tamo, onda svakako u Crnoj Gori naredne godina.

Izvori informacija:

Planeta

Magazin za nauku, istraživanja i otkrića

www.planeta.org.rs

Eko Forum

www.ekoforum.org

Crnogorski nezavisni nedjeljnik

MONITOR

Politikin Zabavnik

www.politikin-zabavnik.co.yu

Alfa centar

www.alfacentar.org

POŠTUJMO AUTORSKA PRAVA!

PRIJATELJ BILTENA

Crna Gora

Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine

www.mturizma.cg.yu

www.montenegro.travel

Osnivač i izdavač:

Udruženje građana „OZON“ Nikšić

Za osnivača i izdavača, glavni i odgovorni urednik:

Aleksandar Perović

Redakcija:

mr Radoš Đurović, Aleksandar Perović

Savjet biltena:

mr Nikola Perović

Kompjuterska priprema:

OZON team

Tiraž:

Neograničen

Distribucija:

Besplatna, elektronskom poštom

Adresa redakcije:

Ul. Beogradska S6-A
81 400 Nikšić, Crna Gora

Telefon:

+382 (0) 67 657 279

E-mail:

bilten.ekolog@gmail.com

Molimo Vas da ne štampate elektronski bilten „Ekolog“, ukoliko to zaista nije neophodno, i tako podržite kampanju „Sačuvajmo naše šume“.

Redakcija